

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060402

DOM
2023-12-05
Stockholm

Mål nr
M 494-23

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2022-12-22 i mål nr M 1052-22, se bilaga A

PARTER

Klagande

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Motpart

M.N.

Koncessionshavare i området

Tekniska verken Linköping Nät AB
Box 1500
581 15 Linköping

SAKEN

Undantag från kravet på nätkoncession

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1987309

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50

E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

YRKANDEN M.M. I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Energimarknadsinspektionen har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och fastställa Energimarknadsinspektionens beslut.

M.N. har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

Parterna har åberopat samma omständigheter och utvecklat sin talan på i allt väsentligt samma sätt som i de lägre instanserna.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Frågan i målet är om den planerade starkströmsledningen från M.N.s bostad till en laddstolpe för elfordon belägen på en samfällighet omfattas av undantag från kravet på nätkoncession.

Rättsliga utgångspunkter

Som huvudregel krävs tillstånd (nätkoncession) för att bygga eller använda en starkströmsledning (2 kap. 1 § ellagen [1997:857]). Regeringen får emellertid meddela föreskrifter om undantag från kravet på nätkoncession (2 kap. 5 § ellagen). Sådana föreskrifter finns i förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857), nedan benämnd IKN-förordningen.

Av motiven till IKN-förordningen framgår att tre grundkriterier varit vägledande för regeringen vid utformningen av bestämmelserna om vilka starkströmsledningar som skulle få vara undantagna från kravet på nätkoncession (se Fm 2007:1 s. 12 f.). Det första av dessa är att ledningsnätet ska vara internt, det andra att det inte får ha för stor utbredning och det tredje att området inom vilket nätet förläggs ska vara väl avgränsat. Begreppet ”internt nät” definieras i 2 § IKN-förordningen som en eller flera starkströmsledningar som innehavaren använder för överföring av el för egen räkning.

Av 22 b § första punkten IKN-förordningen framgår att ett internt nät får byggas och användas utan nätkoncession, om syftet med ledningarna är att i huvudsak tillgodose elbehovet hos fordon. Bestämmelsen infördes genom en förordningsändring som trädde i kraft den 1 juni 2012 (SFS 2012:163) och fick sin nuvarande lydelse genom en förordningsändring som trädde i kraft den 1 januari 2022 (SFS 2021:976).

Några nya förordningsmotiv har inte offentliggjorts i samband med att 22 b § IKN-förordningen införts eller ändrats. Det står ändå klart att bestämmelsen syftar till att underlätta utbyggnaden av laddinfrastruktur samt att göra det så enkelt och enhetligt som möjligt att överföra el till laddplatser som används av elfordon, oavsett var laddplatsen är belägen (jfr prop. 2010/11:153 s. 15 och Energimarknadsinspektionens förslag i rapporten *Uppladdning för framtidens fordon – Undantag från koncession för laddinfrastruktur (EI R2010:20)*, särskilt s. 13 f.).

Bedömningen i detta fall

Den starkströmsledning som M.N. har ansökt om undantag från kravet på nätkoncession för är avsedd att kopplas till en laddstolpe som ska placeras knappa fem meter från hennes bostad och omkring 1,5 meter utanför hennes fastighet. Laddstolpens syfte är att tillgodose elbehovet hos fordon och överföringen av el sker för egen räkning. Mark- och miljööverdomstolen bedömer att den sökta starkströmsledningen i sig utgör ett sådant internt nät som avses i 22 b § första punkten IKN-förordningen.

Det interna nätet för laddstolpen ska utgå från M.N.s bostadshus, vars interna nät är anslutet till överföringsnätet och undantaget från kravet på nätkoncession med stöd av 5 § IKN-förordningen (som anger att ett internt nät, som är beläget på eller inom en byggnad, får byggas och användas utan nätkoncession). Frågan är då om varje internt nät som undantas från kravet på nätkoncession med stöd av IKN-förordningen måste ha en egen anslutning till överföringsnätet som innehas av koncessionshavaren i området eller om två interna nät kan kopplas med varandra.

Mark- och miljööverdomstolen konstaterar att varken IKN-förordningen eller förordningsmotiven uppställer något krav på att varje internt nät måste ha en egen anslutning till överföringsnätet. Tvärtom förefaller vissa av undantagen i IKN-förordningen förutsätta att två icke koncessionspliktiga nät ska kunna kopplas samman, såsom när el överförs till anläggningar och byggnader som inte är avsedda som bostadshus och som ligger i omedelbar närhet till ett bostadshus med stöd av 6 § IKN-förordningen. Även det uttalade syftet med undantaget i 22 b § IKN-förordningen talar för att en starkströmsledning ska kunna anläggas mellan ett bostadshus och en laddstolpe på det sätt som nu ansökts om. Sammantaget bedömer Mark- och miljööverdomstolen att det inte finns något hinder mot en sådan tillämpning.

Det har inte heller i övrigt framkommit något hinder mot att medge bindande besked om undantag från kravet på nätkoncession för den aktuella ledningen med stöd av 22 b § första punkten IKN-förordningen. Med denna bedömning saknar Mark- och miljööverdomstolen anledning att pröva om undantag även kunnat medges med stöd av någon annan bestämmelse i IKN-förordningen.

På grund av det anförda ska Energimarknadsinspektionens överklagande avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Fredrik Ludwigs, Rikard Backelin, referent, och Li Brismo samt tekniska rådet Kerstin Gustafsson.

Föredragande har varit hovrättsfiskalen Tina Varis.

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2022-12-22
meddelad i
Nacka

Mål nr M 1052-22

PARTER

Klagande

M.N.

Motpart

Energimarknadsinspektionen
Box 155
631 03 Eskilstuna

Koncessionshavare i området

Tekniska verken Linköping Nät AB
Box 1500
581 15 Linköping

ÖVERKLAGAT BESLUT

Energimarknadsinspektionens beslut den 28 januari 2022 i ärende nr 2021-100810,
se [bilaga 1](#)

SAKEN

Undantag från kravet på nätkoncession

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen bifaller överklagandet och meddelar bindande besked
att

ledning från byggnad på fastigheten X till laddstolpe på marken inom
Y i Linköpings kommun, enligt bilaga till Energimarknadsinspektionens be-
slut, omfattas av undantaget från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857).

BAKGRUND

M.N. ansökte hos Energimarknadsinspektionen (Ei) om bindande besked om undantag från krav på nätkoncession för en ledning från byggnaden på hennes fastighet till en laddstolpe. Laddstolpen ska placeras ca 1,5 meter utanför gränsen till hennes fastighet på mark som tillhör samfälligheten Tinnerbäcksgård.

Ei beslutade att den sökta åtgärden inte omfattas av undantaget från kravet på nätkoncession.

M.N. har överklagat Ei:s beslut till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

M.N. har yrkat att Ei:s beslut ska upphävas och ändras på så sätt att ett bindande besked att ledningen från hennes byggnad till laddstolpen omfattas av undantaget från kravet på nätkoncession. Till stöd för sin talan har M.N. anfört i huvudsak följande.

Medlemmarna/delägarna i Tinnerbäcksgårdens samfällighetsförening har framfört önskemål till styrelsen för föreningen att utreda möjligheterna att få anlägga ledning och laddstolpar för laddning av elfordon på den samfällda marken närmast respektive enskilt ägd fastighet. Styrelsen ansåg inte att föreningen skulle erbjuda och ansvara för utbyggnaden av laddinfrastruktur för elfordon åt medlemmarna utan ville i stället utreda om föreningen kunde upplåta del av den samägda marken till delägarna som ville anlägga laddstolpar. Samtidigt skulle en tidigare motion verkställas genom att samtliga delägare tilldelas en egen parkeringsplats på den samägda marken. Inför årsstämman 2021 gjorde styrelsen en omfattande utredning om förutsättningarna för enskilda medlemsfastigheter att få anlägga laddstolpar på samfällighetens mark med en elledning från respektive fastighets lokala elnät fram till laddstolpe i direkt anslutning till respektive fastighets parkeringsplats.

Respektive fastighetsägare använder alltså sin egen el från fastighetens interna elnätet till laddstolpen. Kontakter har bl.a. tagits med Tekniska Verken, Ei och kommunens lantmäteri vilka alla gav beskedet, att med tillämpning av undantaget om nätkoncession

i 22 b § förordningen (2007:215) om undantag från kravet på nätkoncession enligt ellagen (1997:857) – IKN-förordningen – krävs det inte någon nätkoncession för aktuella installationer. Mot bakgrund av detta beslutade föreningens årsstämma år 2021 att tilldela varje fastighetsägare/medlem en fast parkeringsplats utanför respektive medlemsfastighet för att möjliggöra en installation av laddstolpe för elfordon i nära anslutning till parkeringsplatsen. Vidare beslutades att det skulle upprättas nyttjanderättsavtal för den mark som behöver tas i anspråk för etableringen av laddstolpar. Avtalet skulle tecknas mellan föreningen och de medlemmar som önskade anlägga en laddstolpe. Av nyttjanderättsavtalet framgår bl.a. att ett ledningsanvisningsärende ska skapas via Ledningskollen.se samt att installationen endast får ske mot den egna fastighetens elnät. Hon har alltså i enlighet med årsstämmobeslutet tilldelats en egen parkeringsplats och upprättat ett nyttjanderättsavtal med föreningen. Hon har vidare kontaktat andra nätägare via Ledningskollen, gjort ett ledningsanvisningsärende och fått ledningen godkänd av samtliga berörda ledningsägare.

Bostadshuset och laddstolpen ligger i omedelbar närhet av varandra eftersom det endast är 4,9 meter mellan huslivet och stolpens placering och 1,75 meter till fastighetsgränsen. Hon är i egenskap av medlem i föreningen också en av delägarna till den aktuella marken. Ägarförhållandena bör därför anses vara identiska. Ledningens enda syfte är att tillgodose elbehovet hos hennes fordon och inget annat, det är alltså fråga om ett internt nät eftersom hon bara för över el för egen räkning. Nätet består av en 1,75 meter lång, väldefinierad ledning. Ledningen går under en gångbeläggning fram till hennes parkeringsplats där laddstolpen placeras. Ledningen är rapporterad till Ledningskollen.se och berörda nätägare har samtliga godkänt placeringen. Det finns alltså inte några svårigheter för nätkoncessionshavaren och andra nätägare att reparera eller bygga ut sina nät.

Ei har angett att ledningen inte är undantagen från kravet på koncession enligt 22 b § IKN-förordningen med följande motivering: "Ledningen syftar inte huvudsakligen till att tillgodose elbehovet hos fordon, eftersom huset och laddstolpen sammankopplas och delar på samma anslutning gentemot det ordinarie

överföringsnätet.” Det framgår inte av lagtexten i 22 b § IKN-förordningen att något sådant krav som Ei påtalar måste uppfyllas. Inte heller framgår det av Ei:s hemsida något sådant krav (se Vägledning och samlad praxis om undantag. Undantag från kravet på nätkoncession – IKN – Energimarknadsinspektionen, vilken hon har följt inför ansökan om bindande besked).

Ei har i yttrande till domstolen bestridit bifall till överklagandet. Ei har hänvisat till sitt beslut och anfört bl.a. följande. Avgörande för bedömningen av om ledningsnätet är undantaget enligt 6 § IKN-förordningen är frågan om laddstolpen ligger i omedelbar närhet till bostadshuset eller inte. Ei har i motiveringen till beslutet vägt in de tre kriterier som anges i förordningsmotiven (Fm 2007:1) till IKN-förordningen. Ett av kriterierna anger att ett ledningsnät inom en viss angiven typ av område bör vara väl avgränsat, vilket innebär att man lätt måste kunna konstatera var gränsen mellan området och övrig mark går. Av förordningsmotiven till den aktuella bestämmelsen framgår att den gäller ledningar inom vad som typiskt sett brukar avses med begreppet gårdstomt, det vill säga området närmast omkring ett bostadshus. Den planerade ledningssträckan från bostadshuset till laddstolpen är kort, men är lokaliserad utanför den fastighet som bostadshuset är belägen på. Ledningsnätet är inte heller lokaliserat endast inom fastigheter med identiska ägarförhållanden. De aktuella fastigheterna är därtill belägna inom ett tätbebyggt område. Ledningsnätet är därför inte förlagt i ett väl avgränsat område som går att jämföra med att en ledning förläggs inom en gårdstomt.

Tekniska verken Linköping Nät AB har i yttrande anfört i huvudsak att ny ledning ut till laddplatsen inte har stöd för undantag från koncession.

DOMSKÄL

Inledning

Mark- och miljödomstolen har i målet att ta ställning till om den planerade ledningen från M.N.s bostad till en laddstolpe på föreningens fastighet ska omfattas av undantag från kravet på nätkoncession.

Som huvudregel gäller enligt 2 kap. 1 § ellagen (1997:857) att en starkströmsledning inte får byggas eller användas utan tillstånd (nätkoncession). Ett av de viktigaste undantagen från denna regel är ett internt nät, som är beläget på eller inom en byggnad, får byggas och användas utan nätkoncession (5 § IKN-förordningen). Definitionen av internt nät finns i 2 § IKN-förordningen:

Med internt nät avses en eller flera starkströmsledningar som innehavaren använder för överföring av el för egen räkning.

I förevarande fall är det fråga om en starkströmsledning som går utanför M.N.s bostadsbyggnad, fram till en närbelägen laddstolpe utanför hennes fastighet. För att denna ledning inte ska kräva nätkoncession är det därmed avgörande om det finns något tillämpligt undantag från kravet på nätkoncession.

Enligt 6 § IKN-förordningen gäller bland annat följande undantag:

Ett internt nät, på vilket el överförs till anläggningar och byggnader som inte är avsedda som bostadshus och som ligger i omedelbar närhet till ett bostadshus, får byggas och användas utan nätkoncession.

Ett annat undantag följer av 22 b § 1 samma förordning:

Ett internt nät får byggas och användas utan nätkoncession, om syftet med ledningarna är att i huvudsak tillgodose elbehovet hos fordon.

Av motiven till IKN-förordningen framgår att tre grundkriterier var vägledande för regeringen vid utformningen av bestämmelserna om vilka starkströmsledningar som ska vara undantagna från kravet på nätkoncession (se Fm 2007:1 s. 12 f.). Det första kriteriet var att ledningsnätet ska vara internt, dvs. att innehavaren överför el för egen räkning. Det andra kriteriet var att ledningsnätet inte får vara för utbrett och det tredje är att området, inom vilket ledningsnätet förläggs, ska vara väl avgränsat.

Det är i första hand bestämmelserna i IKN-förordningen och andra relevanta författningar som Energimarknadsinspektionen har att följa vid bestämmande om

undantag från kravet på koncession ska medges i ett enskilt fall. Om en sådan bestämmelse är otydlig kan det som anförs i förordningsmotiven vara vägledande. Sedan förordningsmotiven togs fram har flera ändringar skett i IKN-förordningen, utan att nya förordningsmotiv har offentliggjorts. Det gäller bland annat bestämmelsen i 22 b §.

Undantag med stöd av 6 § IKN-förordningen

Den i målet aktuella starkströmsledningen utgör ett internt nät (eller en del av ett sådant nät) enligt definitionen i 2 § IKN-förordningen, eftersom ledningen ska användas för överföring av elektricitet för innehavarens egen räkning. Avgörande för om undantaget enligt 6 § IKN-förordningen ska kunna tillämpas är därför om det planerade läget för laddstolpen kan anses vara i omedelbar närhet av bostadshuset.

Det anges i förordningsmotiven att paragrafen gäller ledningar inom vad som typiskt sett brukar avses med begreppet gårdstomt, dvs. området närmast omkring ett bostadshus, vare sig det är ett enfamiljshus eller ett flerfamiljshus. Ett typiskt exempel på en anläggning, som omfattas av bestämmelsen, är enligt förordningsmotiven, de motorvärmare som ofta finns i anslutning till flerfamiljshus (se Fm 2007:1 s. 50).

Författningstexten i 6 § IKN-förordningen innehåller inget uttryckligt krav på att ledningarna måste befinnas sig inom en och samma gårdstomt eller liknande. Till skillnad från andra bestämmelser i förordningen uppställs det i bestämmelsen inte heller något krav på att ledningarna ska förläggas inom samma fastighet eller inom ett avgränsat område (jfr 12, 22 a och 22 c §§).

Den i målet aktuella laddningsstolpen är avsedd att placeras framför M.N.s radhus cirka 4,9 meter från huset och cirka 1,5 meter utanför hennes fastighet. Avståndet från bostadshuset är väsentligt kortare än vad som är vanligt förekommande inom en gårdstomt. Platsen för laddstolpen, knappt fem meter från bostadshuset, måste enligt mark- och miljödomstolens bedömning anses vara inom

huset omedelbara närhet. Ledningen är därmed undantagen från kravet på nätkoncession enligt 6 § IKN-förordningen. Den omständigheten att bostadshuset och laddstolpen kommer att befinna sig på olika fastigheter med olika ägare kan inte medföra någon annan bedömning.

Undantag med stöd av 22 b § IKN-förordningen

Mark- och miljödomstolen prövar också frågan om det är möjligt att medge undantag från kravet på nätkoncession även med stöd av 22 b § IKN-förordningen. Det förutsätter att det är fråga om ett internt nät, vars huvudsakliga syfte är att tillgodose just elbehov hos fordon.

Enligt Ei:s beslut kan den planerade ledningen från M.N.s bostadshus till laddstolpen inte anses utgöra ett separat internt nät eftersom den sammankopplas med det interna nätet i bostadshuset och delar på samma anslutning gentemot det ordinarie överföringsnätet. Trots att M.N. har ifrågasatt denna utgångspunkt i sitt överklagande, har Ei inte lämnat någon närmare motivering eller till sitt ställningstagande i denna del. Mark- och miljödomstolen konstaterar att begreppet internt nät definieras i 2 § IKN-förordningen (se ovan) och att den definitionen inte innehåller något krav på att varje internt nät ska ha en egen anslutning till det ordinarie överföringsnätet eller att ett internt nät inte kan vara anslutet direkt till ett annat internt nät. Domstolen finner inte heller stöd i någon annan bestämmelse för att uppställa sådana krav.

Under dessa förhållanden anser domstolen att ledningen mellan M.N.s bostadshus och laddstolpen, i enlighet med definitionen i 2 § IKN-förordningen, kan anses utgöra ett internt nät i sig självt. Detta interna näts huvudsakliga syfte är att tillgodose elbehovet hos fordon och därmed är ledningen undantagen från kravet på nätkoncession även enligt 22 b § IKN-förordningen.

Slutsatser

M.N.s överklagande ska av ovan angivna skäl bifallas på så sätt att hon medges bindande besked om undantag från kravet på nätkoncession för den aktuella ledningen med stöd av såväl 6 § som 22 b § IKN-förordningen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (MMD-02)

Överklagande senast den 12 januari 2023

Björn Räftegård

Ulrika Haapaniemi

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Björn Räftegård och tekniska rådet Ulrika Haapaniemi. Föredragande har varit beredningsjuristen Maria Karlsson.